

PRIŠLI SME Z VÝCHODU POKLONIŤ SA KRÁĽOVI

biblický komentár otca Alberta Maggi, OSM, zdroj: www.studibiblici.it

Mt 2, 1-12

Keď sa za čias kráľa Herodesa v judejskom Betleheme narodil Ježiš, prišli do Jeruzalema mudrci od východu a pýtali sa: „Kde je ten novonarodený židovský kráľ“? Videli sme jeho hviezdu na východe a prišli sme sa mu pokloniť.“ Keď to počul kráľ Herodes, rozrušil sa a celý Jeruzalem s ním. Zvolal všetkých veľkňazov a zákonníkov ľudu a vyzvedal sa od nich, kde sa má narodiť Mesiáš. Oni mu povedali: „V judejskom Betleheme, lebo tak píše prorok:

*A ty, Betlehem, v judejskej krajine,
nijako nie si najmenší medzi poprednými mestami Judey,
lebo z teba vyjde vojvoda,
ktorý bude spravovať môj ľud, Izrael.“*

Tu si dal Herodes potajomky zavolať mudrcov a podrobne sa povypytoval, kedy sa im zjavila hviezda. Potom ich poslal do Betlehema a povedal: „Choďte a dôkladne sa vypyť na dieťa. Keď ho nájdete, oznámte mi, aby som sa mu aj ja šiel pokloniť.“

Oni kráľa vypočuli a odišli. A hľa; hviezda, ktorú videli na východe, išla pred nimi, až sa zastavila nad miestom, kde bolo dieťa. Ako zbadali hviezdu, nesmierne sa zaradovali. Vošli do domu a uvideli dieťa s Máriou, jeho matkou, padli na zem a klaňali sa mu. Potom otvorili svoje pokladnice a dali mu dary: zlato, kadidlo a myrhu. A keď vo sne dostali pokyn, aby sa nevracali k Herodesovi, inou cestou sa vrátili do svojej krajiny.

(nasledujúci komentár vychádza z talianskeho znenia evanjelia, ktoré je [v zdrojovom súbore](#))

Na deň sviatku Troch kráľov nám Cirkev ponúka druhú kapitolu evanjelistu Matúša; kapitolu, ktorú aby sme vychutnali naplno, je potrebné z našej strany úsilie: vzdialiť sa od tradície, od folklóru a taktiež od obrazu – pekného samého o sebe – od jasličiek.

Vskutku vidíme čo nám píše Matúš. Keď sa za čias kráľa Herodesa v judskom Betleheme narodil Ježiš. Herodes je neprávoplatný kráľ, pretože nemal židovskú krv v žilách a teda nemohol byť kráľom židov. A bol tak nedôverčivý, že by mu niekto mohol zobrať trón, že prišiel zabiť svojich vlastných synov.

Ecco = tu, hľa¹. Týmto výrazom “ecco”, evanjelista priťahuje pozornosť na niečo nečakané, niečo nepravdepodobné, čo sa zjaví. *Hľa nejakí mudrci*, doslovne “mudrci”. Kto sú títo mudrci, ktorí prišli z *Východu*, tj. od pohanov?

---

¹ v slovenskej verzii prekladu tento výraz chýba

Pod termínom mudrc sa rozumel v tom čase veštec, ale taktiež klamár, astrológ ale taktiež aj skorumpovanec a šarlatán. A akokoľvek je to činnosť, ktorá je v biblii zakázaná. V knihe Levitikus je prísne zakázaná činnosť veštca a taktiež v kresťanstve sa neteší dobrému menu - tak ako v počiatočnom katechizme katolíckej Cirkvi, ktorá sa volá Didache², je činnosť veštca spájaná so zákazom kradnúť a potrať.

Teda máme týchto mudrcov, ako osoby znevažované taktiež Bibliou, a ako pohanov najvzdialenejších od Boha. Evanjelista chce poukázať, že univerzálna Božia láska sa rozširuje kdekoľvek, nielen vo svojej veľkosti, no ale aj vo svojej kvalite: láska Božia je pre všetkých, aj pre kategórie ktoré považujeme za vzdialenejšie alebo znevažované.

Do Jeruzalema. Pomýlia si miesto. Idú na menej vhodné miesto hľadať Ježiša. V Jeruzaleme, svätom meste, sa Ježiš nerodí. V Jeruzaleme, syn Boží bude zabitý, bude odsúdený na smrť. *A pýtali sa: „Kde je ten novonarodený židovský kráľ?”* Evanjelista proti Herodesovi, kráľovi Judei, stavia Ježiša, novonarodeného kráľa Judei.

Videli sme jeho hviezdu, doslovne videli sme jeho hviezdu na Východe. Táto hviezda o ktorej nám hovorí Matúš sa nehľadá na oblohe, ale sa hľadá v Biblii. Vskutku evanjelista znovu ukazuje na prorocko obsiahnuté v knihe Numeri, kde Balám, veštec, prorokuje *“Hviezda vychádza z Jakuba, žezlo sa dvíha z Izraela.”* (Nm 24, 27) Teda nie je to udalosť, ktorá sa prihodí vo vesmíre, je to teologická udalosť, ktorú nám chce evanjelista naznačiť.

Neskôr sa nám to potvrdí. V tom čase sa zmýšľalo, že keď sa osoba narodí, zrodí sa taktiež nová hviezda, ktorá potom zhasne v deň jej smrti.

“A prišli sme sa mu pokloniť.” Keď to počul kráľ Herodes, rozrušil sa. Samozrejme! Kráľ Herodes je človek, ktorý si uzurpoval trón a má strach stratiť ho. Ale prekvapujú nasledujúce slová: *a celý Jeruzalem s ním.* Aj Jeruzalem zostane rozrušený, vystrašený, pretože Herodes si uzurpoval trón, a Jeruzalem si uzurpoval rolu Boha. Teda Herodes má strach stratiť trón, ale Jeruzalem má strach stratiť chrám, kde prezentuje obraz falošného Boha, ktorý sa v ničom nezhoduje s Otcom, ktorého Ježiš bude prezentovať.

Zvolal všetkých veľkňazov a zákonníkov ľudu a vyzvedal sa od nich, kde sa má narodiť Mesiáš³. A tohto sa obáva Herodes, oslobodzujúceho Mesiáša. Herodes sa ho bojí a Jeruzalem ho nečaká.

---

² Zbierka dokumentov o hodnotách prvej Cirkvi a o tom ako vyzerali kresťanské spoločenstvá začiatkom druhého storočia

³ Taliansky preklad uvádza “Kristus”, slovenský preklad uvádza “Mesiáš”. Kazateľ ďalej upresňuje.

Oni mu povedali – hlavní kňazi a pisári, teda kňazská a teologická elita - "V judejskom Betleheme, lebo tak píše prorok." Vidíme, že evanjelista je polemik/kritik. Poznanie písma nie je garancia poznania Pána. Poznanie, ktoré nevedie k životu je sterilné, je škodlivé, ako v tomto prípade. A tu evanjelista cituje, modifikujúc proroctvo obsiahnuté v knihe proroka Micheáša, v kapitole 5, "A ty, Betlehem, v judejskej krajine, nijako nie si najmenší medzi poprednými mestami Judey, lebo z teba vyjde vojvoda"... Micheáš napísal "vládca", ale evanjelista cenzúruje tento termín⁴.

Ježiš nebude vládca, teda (evanjelista) nahrádza termín s "capo" ako ten ktorý vedie, sprevádza. A pre lepšie porozumenie, doplní k proroctvu Micheáša výraz vytiahnutý z druhej knihy Samuela, *ktorý bude spravovať môj ľud, Izrael*. Teda Ježiš nebude dominovať, ale bude pastierom, ktorý sa stará o dobro svojho stáda.

Tu si dal Herodes potajomky zavolať mudrcov a podrobne sa povypytoval, kedy sa im zjavila hviezda. Obáva sa, že druhí mohli vidieť tento znak, ktorý indikoval narodenie kráľa Judey. Potom ich poslal do Betlehema, a tu nám evanjelista prezentuje obraz sily/moci, ktorá je vždy podvodná a vražedná. Je podvodná pretože svoju moc podkladá lžou a vražedná pretože ju obraňuje násilnosťou.

Herodes vskutku hovorí: *"Chodte a dôkladne sa vypyťte na dieťa. Keď ho nájdete, oznámte mi, aby som sa mu aj ja šiel pokloniť."* V skutočnosti ho chce zničiť. Moc je vždy urážlivá a vražedná. Evanjelista nás pozýva, aby sme sa od toho dištancovali

Oni kráľa vypočuli a odišli. A hľa – tu je znovu prekvapenie – hviezda, ktorú videli na Východe, išla pred nimi. Oni nehľadali hviezdu, aby išli do Jeruzalema, videli žiarit hviezdu, ale pomýlili si cestu. Šli na pomýlené miesto, do Jeruzalema, kde Ježiš bude zabitý, a nie do Betlehema, kde sa Ježiš narodil.

Teda tento raz hviezda má úlohu ako Boh na púšti, ktorý vedie svoj ľud, ako pastier, ktorý vedie svoje stádo. Je to hviezda, ktorá ich vedie. *Išla pred nimi, až sa zastavila, doslovne, nad miestom, kde bolo dieťa.*

Je jasné, že evanjelista nie je tak naivný, aby predstavil hviezdu, ktorá sa hýbe a zastaví sa na jednom mieste. Je nemožné, aby jedna hviezda mohla označiť miesto, kde je dieťa. Teda, ako sme povedali na začiatku, táto hviezda sa nehľadá na nebi, v kozme, ale v Biblii. *Ako zbadali hviezdu, nesmierne sa zaradovali.* Je to prvý raz, kedy sa zjavuje výraz veľkej radosti, neovládateľnej radosti. Posledný raz sa znovu objaví u žien, pri stretnutí zo zmŕtvychvstalým.

Pohania a ženy sú najvzdialenejší od Boha podľa koncepcie tej doby, a napriek tomu sú tými, ktorí ho spoznávajú a prijímajú. *Vošli do domu a uvideli dieťa s Máriou, jeho matkou, evanjelista prezentuje kráľovský pár, padli na zem a klaňali sa mu. Potom otvorili svoje pokladnice a dali mu dary...* Dary

---

⁴ pozn. taliansky preklad uvádza pojem capo = šéf, vedúci, hlava

mudrcov sú symbolické a označujú, že neexistuje viac exkluzívnosť/výlučnosť národa, Izraela, ale možnosť pre celé ľudstvo.

Darujú zlato, ktoré symbolizuje kráľovstvo. Evanjelista chce predvídať fakt, že kráľovsko Božie bude aj pre pohanov. Neexistuje viac kráľovstvo Izraelské, limitované na jeden národ, ľudí, náboženstvo, ale kráľovstvo Božie, univerzálna láska, je pre všetkých, aj pre pohanov.

Darujú kadidlo. Oferta kadidla bola rezervovaná kňazom. Jedinečnosťou Izraela bolo, že je kňazským národom, čo značí že je v kontakte s Bohom. Taktiež táto výsada nebude viac len pre Izraelský národ, ale byť kňazským národom - v zmysle priamej komunikácie s Bohom – bude (možnosťou) pre celé ľudstvo.

Nakoniec darujú myrhu, ktorá bola vôňou nevesty. Tá sa nachádza v Knihe piesní. Teda privilegium Izraela - byť považovaný za nevestu Boha, nie je viac len pre tento národ, ale pre celé ľudstvo.

A keď vo sne dostali pokyn, aby sa nevracali k Herodesovi, inou cestou sa vrátili do svojej krajiny. "Iná cesta" je výraz veľmi zriedkavý, ktorý nájdeme v Biblii, v prvej Knihe kráľov, v ktorej je označené sanktuárium Betel, kde bolo uctievané zlaté teľa. Evanjelista chce naznačiť, že odteraz Jeruzalem je mestom modloslužby od ktorého sa treba dištancovať.

Preklad: Peter Sloboda